

מסורת הש"ס

א (לקמן נה: א) [עין פרש"י ביבמות קכב. ד"ה תנא] תניא היא האס היא טרפחת היא שלפוחית: ואסרו להם לא גרסינן. ובשני הרגלים לא אמרו להם כלום ובשלישי עמדו למנין ורבו המתירין והתירוהו: **הסמוכה חוששין לה**. שמא ניקבה אלא תלינן ריעותא בדופן ואמרינן דופן זה מכה היתה זו וכשחיתה קלטא הריאה אכלה: **העלמה**. הריאה: **למחין**. מלג"ץ סביבות סמיכתא לדופן הואיל וחזינן דה ריעותא תלינן למכה **בדידה: דחליש פומיה**. פיו מדוד ודק וחותך יפה שלא יקרע קרום הריאה צמוטכו צאומה מן הדופן: **בדיק לה בפשורי**. לאחר שפירקה ומאלא מכה דדופן מנפה דה אי מצבצבא מיא טרפה שהרי ניקבה: ה"ג **בשלמא הכא תלינן דדופן וכשרה** ולא גרסינן **אי איכא ריעותא דדופן**. כלומר בשלמא הכא בדיק לה דאי לא מצבצבא לא אמרינן ניקבה ונסתמה דכיון דאיכא למיתלייה דדופן תלינן דה וכשרה: **אלא הכא**. גבי תרתי אזני מכדי סרכא זו מחמת מכה היתה הי מינייהו דלנקיב טרפה והאי דלא מפקא זיקא קרום עלה דה וסתמה: **ומי אמר ר"ג הכי**. דהעלמה צמחין חוששין לה מכלל דאי פשיטא לן דניקבה הריאה לא מהני לה סתימת הדופן: **הסם צמקום רביסא**. צמקום שהריאה והדופן גרלין כאחד וסמוכין תמיד דלא מיפרק ההיא סירכא הילנך כשרה וכי אמר ר"ג חוששין לה למעלה ברוצח החלל כנגד האומנה הגדולה דכיון דרחוקה הריאה מן הדופן מיפרקא ההיא סתימה ואפילו הכי כי לא העלמה צמחים אמר אין חוששין לה דתלי לה דדופן. וצאה לכאצמי סבירא לן דחוששין לה ולחומרא אזלינן דצאורייתא: **מקום חיסוכי דאזני**. שהן סמוך לצואר מצירי ה"החלל. וצאה הילכתא כרז נחמן דליכא דפליג עליה: **דסבין צבישרא**. שנסבכת ונאחזת הריאה בצצר שצין צ' הללעות דהוי סתימה שריא דלא מיפרקא אצל צללעות ענמן אין זו סירכא קיימת: **אלמא נקב הוא**. ואפילו הכי כי סבין מוכשרת לה. אלמא דמהניא סתימה לריאה שנקבה: **ניקב**. הגיד של אדם: **פסול**. משום כרות שפכה: **מפני שהוא שופס**. ואינו יורה כחך וק"ל (מה דף מג). כל שכבת זרע שאינו יורה כחך אינו מוליד: **נפסס**. הנקב אחרי כן: **כשר**. לצא נקהל מפני שהוא מוליד: **דאינו קרום**. אצל סתימת דופן סתימה מעלייתא היא: **מסקינן כו'**. השמא דלמרת נקב הוא צריאה אלא שהדופן סותמתו אילו אינקיב דופן גלהדה ריאה כנגד דופן הריאה לאחר זמן מאי טרפה דאולא לה סתימת דופן: **ליטני**. צמתניתין נקוצת הדופן צהדי שאר טרפות דיש צהמה שנטרפה צכך: **דלאו מיניה מטרפא**. דטרפות מחמת ריאה צא:

למחין. מלג"ץ: **מודטון צדכר**. מגמגמין: **למחין**. היינו מוגלא: **לא צעי מר אומלא**. רואה היה לדעת אם יכשירה ולא לו: **לניס לי פריטי**. דוחהו היה: **אקפן אלא**. העצמים יקיפו לי צאמנה כמו [אבות פ"ג מע"ז] המנווין מקיף לשון אמנה: **וליס לא סבירא ליה**. לרבי יוחנן לא סבירא ליה לאכשורי ומיטרף נמי לא הוה טריף לה ניהלייהו דלא שמיעא ליה מרציה: **מסגינן**. אזלינן. חמסגי לשון פוסע: דגלדאי

מרי"ץ [מדר"ר"ץ]. רקס. מלג"ץ. פצעים.

מוסף רש"י

שלפוחית. כל שלפוחית היא ושו"א"ה כעין אותה של דג כדאמרין צמק פ"ז (מ: בלילפוחה, גבי עברי דגים, ואם של צהמה כולה עשויה אצטבעות, משבות מורי [ובחיים מ:]). התליע כבד. שש דה תולעין (הפרדס עמ' קכב). ג' רגלים: שהיו תלמדיה חכמים נקבצים לשמיע דרשה הלכות פסח בפתא, ובמשנות הגאונים מלאמי כל הך ריגיל דלמורא אהיו יום שמת זו דאס גדול קובעם אחר לכוזו ומדי שנה בשנה כשמגיע אותו יום מתקבלים תלמידי החכמים מכל סביבי וצאים על קברו עם שאר העם להטביע שביה עם [יבמות קכב:]). דסריבן להדיה. דסמיך להדי על ידי סירכא (הפרדס עמ' קצא). לית להו בדיקוחא. שסירכא זו מחמת נקב היא צאה שממך שהריאה שואבת כל מיני מנקה והשקעה נעשה ענ צהמה כמין גליירא ויולא מעט מעט דרך הנקב נקפה ונעשה קרום, כך מלאמי צהשות הגאונים, ואס"פ שהוא סוסם הנקב ואין מוגלא רוח הא אחר קרום שעה מחמת מכה צריאה אינו קרום שסופו ליסתר (יבמות ידע"ל מו:). שהוא שוחת. שמתממות המאה וילא דרך הנקב וכשזעי וילא דרך הנקב יעלאו אינו יורה כחך וק"ל (מגינה טו). שכבת זרע שאין יורה כחך אינו מזרעי (יבמות יו:). דאינו קרום. משום דהדין מופשט (יבמות יז:). שסופו ליסתר (לעיל יח:). וכבד סותמחה. שנקובה צמקום דיונקה צכדד וזיטור ככדד סותר אה הנקב (לעיל מג).

שיטה מקובצת

א] שלפוחית האם שהולד מונח בה: ב] במשכו מן הדופן ומפרקי' לריאה מן הדופן הסייד: ג] אילו אנקיב דופן להדי ריאה כנגד נקב הריאה: ד] קסגי לשון פוסע: ט] נקיב הדקן ורש בבבלי נקיב הדקן ורש מתירין ומפרשין דהיינו שלפוחי' הסייד: ו] דחליש פומיה היינו כשלא: ז] וכן נראה מדרשין לעיל עלה אהעלתה צמחים: ח] ושמא אי זה רבינא סתמא בשבלי התלמוד:

אלו טרפות

שלפוחית. אוקרום שהולד מונח צה וצלע"ז מרי"ץ. לקמן צפירקין דף נה: תניא היא האס היא טרפחת היא שלפוחית: ואסרו להם לא גרסינן. ובשני הרגלים לא אמרו להם כלום ובשלישי עמדו למנין לדופן. דיוקה צללעות: אין

^(א)שלפוחית שלה כשרה התליע כבד שלה

זה היה מעשה ועלו עליה בני עסיא ^{(ג'} רגלים ליבנה לרגל שלישי בהתירוה להם: אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה העלתה צמחים חוששין לה מר יהודה משמיה דאבימי אמר יאחד זה ואחד זה חוששין לה היכי עבדינן אמר רבא רבין בר שבא אסברה לי מיייתנין סבינא דחליש פומיה ומפרקינן לה אי איכא ריעותא בדופן תלינן בתר דופן ואי לא מחמת ריאה היא וטרפה ^{(ה'} ואע"ג דלא קא מפקא זיקא רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי אמר ליה מר זוטרא בריה דרב הונא בריה דרב פפי לרבינא הא דרב נחמיה בריה דרב יוסף אתון אהא מתנייתו לה אנן אדרבא מתנינן לה ^{(ה'} דאמר רבא הני תרתי אזני דריאה דסריבן להדי לית להו בדיקוחא לאכשורי רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי מתקיף לה רב אשי האי מאי בשלמא הכא תלינן בדופן וכשרה אבל התם אי האי נקיב טרפה ואי האי נקיב טרפה ומי אמר רב נחמן הכי והאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ריאה שנקבה ודופן סותמתה כשרה לא קשיא התם במקום רביתא הכא שלא במקום רביתא והיכא מקום רביתא חיתוכי דאזני גופא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן יריאה שנקבה ודופן סותמתה כשרה אמר רבינא והוא דסבין בבשרא אמר ליה רב יוסף לרבינא ואי לא סבין מאי טרפה אלמא אמרינן נקובה היא אי הכי כי סבין נמי דהא ^{(ה'} יתניא ניקב פסול מפני שהוא שותת נסתם כשר מפני שהוא מוליד וזהו פסול שחזור להכשירו וזהו למעוטי מאי לאו למעוטי כה"ג לא למעוטי ^{(ה'}קרום שעלה מחמת מכה בריאה דאינו קרום מתקיף לה רב עוקבא בר חמא אילו אינקיב בדופן להדה מאי טרפה ליתני נקובת הדופן ולישעמיק הא ^{(ה'} דאמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן מרה שניקבה וכבד סותמתה כשרה אילו אינקיב כבד ^{(ה'} להדה מאי טרפה ליתני נקובת הכבד אלא כי ניקבה דלאו מיניה מיטרפא לא קתני ה"ג כיון דלאו מיניה מיטרפא לא קתני בעא מיניה רבה בר בר חנה משמואל העלתה צמחין מהו א"ל כשרה א"ל אף אני אומר כן אלא שהתלמידים מזדונין בדבר דאמר רב מתנא ^{(ה'}מליא מוגלא טרפה מים זכים כשרה אמר ליה ההיא בבוליא אתמר רבי יצחק בר יוסף הוה קאזיל בתריה דרבי ירמיה בשוקא דטבחי חזנהו להנך דקיימין צמחי צמחי אמר ליה לא בעי מר אומצא אמר ליה לית לי פריטי אמר ליה אקפן אנא אמר ליה מה אעביר לך דכי אתו לקמיה דרבי יוחנן משדר להו לקמיה דרבי יהודה ברבי שמעון דמורי בה משמיה דרבי אלעזר ברבי שמעון להיתירא וליה לא סבירא ליה אמר רבא כי הוה מסגינן בתריה דרב נחמן ^{(ה'}בשוקא דגלדאי

פרק שלישי

מח.

שלפוחית. היינו צמקום שהולד מונח אצל ניקצ כיס השתן או ניטל טרפה ומה שלא הוזכר לא צמשנה ולא צגמרה שמא הוי ככלל ניקצו הדקין **א: מיייתנינן סבינא דחליש פומיה**. ודהיינו כשלא העלתה צמחים אצל העלתה צמחים אפילו איכא ריעותא בדופן לא תלינן בדופן:

רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי. אאיכא ריעותא דופן קאי כדפירש צקונטרס ועמה נוהגין להטריף כל הסירכות ואין צודקין אותן לא דדופן ולא צפשורי: **אמר רבינא והוא דסבין בבשרא**. פירוש נאחו ומסוכן היטב בצצר כמו ^{(ה'}צמר מסוכן ולהכי נקט סבין ולא נקט סריך וצתשובת רב שר שלום גאון כתב דצין סריך וסבין וצין לא סבין וסריך כשרה ולית הלכתא כרצינא אלא כרז נחמן דאמר ריאה שניקצה ודופן סותמתה כשרה ומשמע ממך דצריז דרצינא לא צא לפרש דצריז של רז נחמן אלא סכרז דנפשיה קאמר וכן נראה מדפריך ^{(ה'} עליה דהעלמה צמחים חוששין לה ומי אמר רב נחמן הכי והאמר רב נחמן ריאה שניקצה ודופן סותמתה כשרה ולא משני הא דסבין הא דלא סבין ועוד מדפריך רב יוסף לרצינא ולא לרז נחמן משמע דלרז נחמן לא צעי לא סבין ולא סריך ואין נקצ פוסל שם שדופן סותמתו ומיהו לא ידעינן מנא ליה שלא יאה הלכה כרצינא שהוא צמרא ושמא אין זה רצינא סתמא יתשהוא צכל הש"ס שהיה חצירו של רב אשי שגולד ציוס שמת צרא מדצא רב יוסף להשיב על דצריז וצהלכות טרפות של רצינו גרסום כתב דריאה הסמוכה לדופן אף צמקום רצייתיהו דאזני וסרוכה וסצוכה צצצר שצין הצלעות או צללעות ענמן צדקיקא להו צנפיסה עם הצלעות או גוררין הצצר עם הסירכא ומנפחין לה אם עולה צנפיחה כשרה דכיון שהסירכא קיימת וסותמת כל הנקב לא יתפרק עוד כיון דצמקום רצייתיהו קיימא וצקונטרס פירש דסבין צצשרא היינו דוקא צצצר שצין הצלעות אצל קרום שעלה מחמת מכה בריאה. ה"ג הוה מזי למימר למעוטי שלא צמקום רצייתיהו: **העלתה צמחין מהו אמר ליה כשרה**. והא דאמר לעיל דחוששין לה היינו צסרוכה לדופן דמוכחא מילתא שהסירכא מחמת נקב שדרה

הנחות **חב"ח** ^(א) גבי וטרפה (ואע"ג דלא קא מפקא זיקא) מא"מ ורבי מ"א אין זה:

עין משפט
נר מצוה

קב א מיי פ"ח מהל' שמיטה הל' דה סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' מה סעי' ב:
קב ב מיי פ"ו מהל' שמיטה הל'ע סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מה סעיף ד:
קב ג מיי שם פ"ו הל'ה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לג סעיף כז וע"ש:
קב ד ה מיי שם הלכה ג ד ונפ"א הל' ין טוש"ע שם סעיף יח:
קב ו מיי פרק טז מהל' אסורי ביאה הל'ה סמג לאחן קי טוש"ע אה"ע סימן ה סעיף ד:
קב ז מיי פ"ו מהל' שמיטה הל'ג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לו ס"ג:

קב ח ט מיי פ"ו מהל' שמיטה הל'י ונפ"א ה"ה סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לו סעי' ה:

פסוקים מן התנ"ך

הנחות **חב"ח** ^(א) גבי וטרפה (ואע"ג דלא קא מפקא זיקא) מא"מ ורבי מ"א אין זה:

רבינו גרשום

שלפוחית זו האם כדבעינן למימר [לקמן דף נה:]:
ריאה הסמוכה לדופן כלומר דסרוכה לדופן. העלתה צמחין חוששין לה שמא ניקב. דחליש פומיה כלומר סבינא חרפא: כאן במקום רבייתא כלומר בעומדת ברחוק וזו מקום חיתוכה דאזני דאמרינן מרוב דרוח נסרכה לדופן אבל [שלא] במקום רבייתא מיייתנין סבינא דחליש פומיה [באזני גופיה]. ורב נחמן בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי כלומר אע"ג דאינא ריעותא בדופן בדיק לה בפשורי אי לא שלט ביה זיקא כשרה ואי לא טרפה. אבל הכא אי האי אינקיב טרפה אי האי אינקיב טרפה כלומר אי האי אונא אינקיב טרפה אי האי אונא אינקיב פסול מטרפא מפני [שהוא] שותת כלומר ואינו יורה כחך ולענין כרות שפכה מיייר. נסתם כשר מפני שהוא מוליד ^(א) כלומר דאינקיב אפי' סבין בבשרא טרפה. אלא כל ניקבה דלא מיניה מיטרפא כלומר בשביל נקב הכבד ובישביל נקב הדופן לא איטרפא אלא ניקב הכבד כנגד המרה שניקבה טרפה בטעם שאין למרה דמגין לה נקב הדופן נמי לא מיטרפא בשביל דופן אלא מטעם שאין לריאה שניקבה להדיא לסתום הנקב. אקפן אנא כל'י אני אהיה לך ערב בשוקא:

^(א) נראה דל"ל מאי לאו למעוטי כה"ג. כלומר דאי נקיב אפי' סבין צצשרא טרפה.